

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
POBOČKA V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
1961

BRNO 1962

Mittelalterlicher Backofen in Vratíkøv, Bezirk Blansko. Südlich von Vratíkøv /Bezirk Blansko/ befindet sich in der Bachterasse, hinter dem Hause Nr. 42 die Reste eines Backofens. Weitere ähnliche Objekte /3 bis 4/ befinden sich etwas weiter südlicher. In dem Abfallschutt des ersteren Backofens befinden sich ziemlich reichlich gebrannter Lehm, Schlacke mit Glasur, gebrannter Kalkstein sowie verwitterte Sandsteinstücke. Es handelt sich hier um ganz auffallend ähnliche Fundumstände /unmittelbar an der Grenze zwischen Devon-Kulm, die Lage am Bachufer - Zusammenfluss, Kalksteine, Lehm im Teich, Schlackenreste mit Blattabdrücken in der Glasur usw./ wie bei den Fundobjekten in der Flur Domínka bei Ostrov oder im Walde, Parz.16 bei dem Hofe Nové Dvory unweit der Mazocha, festgestellt wurden. Keines dieser Objekte lieferte jedoch bis heute die gewünschten archäologischen Funde zwecks Datierung der Fundplätze.

Podzemní labyrint chodeb ve Znojmě.

Boris Novotný

Již dlouhou dobu bylo známo, že v podzemí Znojma existuje labyrint chodeb a prostor. Doposud však nebyl znám ani jejich rozsah ani důvod, proč byly vyhlubovány. Z iniciativy pracovníků ONV ve Znojmě přikročil brněnský ústav geodesie a kartografie k jejich systematickému průzkumu, zaměření a zmapování. Ke spolupráci na řešení této problematiky byl přizván také Archeologický ústav ČSAV v Brně. Pracovníci ÚGAK provedli doposud zaměření a zmapování asi 8 km podzemních chodeb a přilehlých prostorů, které se rozkládají v podstatě pod celým historickým jádrem města Znojma. Podzemní chodby, do kterých se vstupovalo ze sklepů starých gotických a renesančních domů, byly vyhlubovány do skály ve dvou až třech patrech nad sebou, takže se dnes nalézají až 15 m pod nynější úrovní povrchu. Tvoří jakoby určité celky, které jsou však na mnohých místech navzájem propojeny. Křikaté stěny vyúsťují do slepých prostorů různých velikostí a v jejich stěnách lze místy spatřovat vyhloubené jamky pro umístění kahanců. Ve větších výklencích mohly stát kdysi dřevěné kultovní sošky světců. Místy vedou do hlubších prostorů poměrně malé vstupní prostory, které bylo možno zamaskovat. Podzemní chodby byly opatřeny důmyslným systémem kolmých větracích šachet různých velikosti. Některé jsou tak rozměrné, že se jimi bylo možno spustit dolů po provaze. Néméně pozoruhodný je podzemní vodovod, zjištěný zatím v délce mnoha desítek metrů. Tunelovitým prostorem s vytesaným žlabem protéká ještě dnes čistá voda.

Všechny uvedené skutečnosti, záměrná chaotičnost chodeb, slepé prostory, větrací šachty a přívod vody, ukazují, že tyto nákladně vytesané chodby a prostory byly v dobách válek a drancování útočištěm bohatých měšťanů a jejich majetků. O neznámé tragedii, která se zde odehrála, svědčí nález kosterných pozůstatků čtyř osob. Chodby a prostory nebyly patrně záměrně označeny, pouze v jednom případě zjistili pracovníci, provádějící průzkum odznak skřížených kamenických kladiv. Tunely mají většinou podobu valené klenby. Stropy některých odbočných pros-

torů, "místností" jsou vytesány do tvarů, připomínajících pozdněgotický "oslí hřbet", v jiných by bylo možno spatřovat reminiscence na mírně lomený a v rozích zaoblený renesanční portál. Nedostatek stylových znaků ztěžuje určení doby vzniku těchto podzemních prostorů. Jejich velká rozloha však ukazuje, že musely být vytesávány dlouhá desetiletí po výstavbě nad nimi stojících gotických a renesančních domů s 15. a 16. století.

Je záslužné, že tyto pozoruhodné prostory, dokreslující bohatou historii Znojma, jsou systematicky zkoumány a mapovány. Po provedení bezpečnostních opatření bude i část labyrintu patrně zpřístupněna širší veřejnosti.

Unterirdisches Gängelabyrinth in Znojmo. Unter dem mittelalterlichen Kern der Stadt Znojmo erstreckt sich ein unterirdisches Labyrinth mit Gängen und Räumen, die in den Felsen im zwei bis drei Stockwerken obereinander ausgehöhlt wurden und die man von Kellern alter gotischer und Renaissancehäuser betreten konnte. Die unterirdischen Gänge waren mit einem sinnreichen System senkrechter Luftschächte von verschiedener Grösse versehen. Nicht weniger bemerkenswert ist auch die unterirdische Wasserleitung. In dem tunnelartigen Raume mit gemeisselter Rinne fliesst noch heute reines Wasser.

Alle angeführten Tatsachen, das absichtliche Gängelabyrinth, Sackgänge, Luftschächte und der Wasserzufluss zeigen, dass die mit grossem Aufwand gemeisselten Gänge und Räume im Kriegszeiten und während Plünderungen ein Zufluchtsort für die reichen Bürger und ihr Vermögen waren. Es wurden auch Skelettüberreste von vier Personen gefunden. Die Decken von einigen "Räumen" sind in einer Form gemeisselt worden, die an den spätgotischen "Eselrücken" erinnert. In andere kennen wir wiederum Reminiscenzen auf den sanft gebogenen und in den Ecken abgerundeten Renaissanceportal sehen. Die grosse Ausdehnung der Gänge zeigt, dass man diese während langer Jahrzehnte errichtete, nachdem die über ihnen stehenden gotischen und Renaissancehäuser aus dem Ende des 14. und dem 15. sowie 16. Jahrh. bereits erbaut waren.

P ř e h l e d v ý z k u m ů 1961.

Vydává: Archeologický ústav ČSAV, pobočka v Brně,
Stalinovy sady 19/23.

Odpovědný redaktor: PhDr. et Dr. Sc. Josef Poulík.

Redaktoři : PhDr. Jiří Říhovský a PhDr. Anna Medunová.

Překlady: prom.hist R. Tichý a E. Tichá.

Kresby: B. Ludíková.

Na titulní stránce: Rozvinutý ornament stříbrného gombíku z hrobu 11
od 7. kostela.

Vydáno jako rukopis - 350 kusů - neprodejné.